

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Kikół

3.2.1. Bezrobocie

Gmina Kikół jest gminą rolniczą. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest praca w gospodarstwach rolnych. Ograniczona liczba przedsiębiorstw na terenie Gminy wiąże się z ograniczoną liczbą miejsc pracy i występowaniem zjawiska bezrobocia.

Tabela 17. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Kikół w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Bezrobotni zarejestrowani wg płci					
ogółem	748	785	768	710	723
mężczyźni	348	366	361	345	354
kobiety	400	419	407	365	369
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci					
ogółem	16,6	17,0	16,7	15,4	b.d.
mężczyźni	14,2	14,5	14,3	13,6	b.d.
kobiety	19,5	20,0	19,5	17,6	b.d.

Źródło: Dane GUS

W 2013 roku na terenie Gminy Kikół były 723 osoby bezrobotne, z czego 51% stanowiły kobiety. W latach 2009-2013 nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych o 3,3%. Pomimo, iż taki spadek bezrobocia wydaje się być optymistyczną prognozą na przyszłość, należy pamiętać, że statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz tego zjawiska głównie ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz „pracy na czarno”.

Tabela 18. Charakterystyka osób bezrobotnych na terenie Gminy Kikół

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba osób bezrobotnych OGÓŁEM:	748	785	768	710	723
w tym:					
- kobiet	400	419	407	365	369
- z prawem do zasiłku	121	127	139	135	107
Liczba bezrobotnych absolwentów	43	30	37	41	49
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	10	16	11	11	8
Liczba osób bezrobotnych wg wieku:					
18-24	212	228	226	213	191
25-34	199	217	195	196	214
35-44	150	156	157	131	138
45-54	145	125	117	108	114

55-59	35	46	56	44	52
60-64	7	13	17	18	14
Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy:					
Bezrobotni do 1 miesiąca	55	76	64	77	89
Bezrobotni od 1 miesiąca do 3 miesięcy	112	169	156	125	121
Bezrobotni od 3 miesięcy do 6 miesięcy	141	116	138	108	133
Bezrobotni od 6 do 12 miesięcy	132	105	122	141	119
Bezrobotni od 12 do 24 miesięcy	141	120	148	126	128
Bezrobotni powyżej 24 miesięcy	167	199	140	133	133
Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia:					
Wykształcenie gimnazjalne i poniżej	351	352	341	284	264
Wykształcenie zasadnicze zawodowe	221	222	198	208	229
Wykształcenie średnie	156	191	208	194	207
Wykształcenie wyższe	20	20	21	24	23

Źródło: Dane PUP w Lipnie

Analizując strukturę bezrobocia zawartą w tabeli 18, należy zauważyć, że:

- w latach 2009-2013 liczba bezrobotnych absolwentów wzrosła o 6 osób, w 2013 roku bezrobotni absolwenci stanowili 6,8% wszystkich bezrobotnych z terenu Gminy,
- zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych o 2 osoby – w 2013 roku osoby te stanowiły zaledwie 1,1% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych Gminy,
- ze względu na wiek osób bezrobotnych, najliczniejszą grupę stanowiły osoby pomiędzy 25 a 34 rokiem życia – około 30%, największy wzrost liczby osób bezrobotnych nastąpił w grupie od 55 do 59 roku życia – o 17 osób, natomiast największy spadek osób bezrobotnych odnotowano w grupie wiekowej 45-54 lata – spadek o 31 osób,
- ze względu na czas pozostawania bez pracy, w latach 2009-2013 najliczniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne od 3 do 6 miesięcy oraz bezrobotni powyżej 24 miesięcy – w 2013 roku każda z tych grup liczyła po 133 osoby bezrobotne, porównując rok 2013 z rokiem 2009 największy wzrost nastąpił w grupie bezrobotnych do 1 miesiąca (o 34 osoby),
- pod względem wykształcenia wśród osób bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowią osoby legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym i niższym (36,5%) - w 2013 roku, w porównaniu do roku 2009, ich liczba zmniejszyła się o 24,8%.

Na terenie Gminy Kikół działania zmierzające do ograniczenia zjawiska bezrobocia podejmuje również Powiatowy Urząd Pracy w Lipnie. Do form aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy stosowanych PUP przez zaliczamy: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, szkolenia i inne

formy podnoszenia kwalifikacji, usługi dla niepełnosprawnych poszukujących pracy, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, staże oraz przygotowanie zawodowe dorosłych.

3.2.2. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata, który wiąże się z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Osoby niepełnosprawne spotykają się na co dzień z wieloma barierami, takimi jak bariery architektoniczne i komunikacyjne, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji oraz izolacja społeczna.

W 2013 roku 137 rodzin mieszkających na terenie Gminy Kikół zostały objęte pomocą GOPS z powodu niepełnosprawności. W latach 2010-2012 liczba rodzin otrzymujących pomoc z tego powodu malała. W 2013 roku liczba rodzin wzrosła o 12,3% w stosunku do roku poprzedniego. Ostatecznie, w 2013 roku w porównaniu do roku 2009, liczba rodzin, którym udzielono pomocy ze względu na niepełnosprawność była na podobnym poziomie (tabela 19).

Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Kikole z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba rodzin	135	142	133	122	137
Liczba osób w tych rodzinach	442	433	411	390	426

Źródło: Dane GOPS w Kikole

3.2.3. Uzależnienia

ALKOHOLIZM

Alkoholizm jest zaburzeniem polegającym na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Nadużywanie alkoholu jest ważnym problemem społecznym, który często prowadzi do wzrostu przestępczości i przemocy w rodzinie, ale także do innych zakłóceń życia rodzinnego. Efektem tego uzależnienia może być także izolacja społeczna, problemy finansowe i problemy z prawem. Problem ten dotyka coraz większą grupę ludzi, również młodzież i dzieci w wieku szkolnym. Przeciwdziałanie temu zjawisku musi opierać się na długofalowych i wielokierunkowych działaniach.

Problem nadużywania alkoholu na terenie Gminy Kikół nabiera coraz większego zasięgu. Zgodnie z danymi uzyskanymi z Posterunku Policji w Kikole, na dzień 30.11.2013 r.:

- funkcjonariusze Policji podejmowali 25 interwencji domowych mających związek z alkoholem,

- zatrzymano 49 nietrzeźwych kierujących pojazdami,
- zatrzymano 15 praw jazdy,
- nie odnotowano zatrzymań w izbie wytrzeźwień, osoby nietrzeźwe z interwencji osadzone były w policyjnym pomieszczeniu dla osób zatrzymanych – było to 5 osób,
- nie prowadzono postępowań w sprawie rozpijania nieletniego i sprzedaży alkoholu nieletnim,
- za spożywanie alkoholu w miejscu zabronionym ukarane zostało 28 osób,
- procedurą Niebieskiej Karty objęto 7 rodzin,
- nie odnotowano przypadków sprzedaży alkoholu bez wymaganego przepisami zezwolenia,
- nie odnotowano także naruszeń przepisów ustawy przez sprzedawców napojów alkoholowych.

W Gminie działa **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która jest odpowiedzialna za stworzenie i realizowanie „*Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*”. Program jest kontynuacją zadań realizowanych w poprzednich latach. Do celów w zakresie profilaktyki zalicza się:

- realizację programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniami poprzez szeroko rozumianą działalność kulturalną i sportową (spektakle teatralne, imprezy muzyczne, konkursy, widowiska, koncerty, zajęcia sportowe promujące wolny od nałogów styl życia),
- pomoc w organizacji wypoczynku dzieci z rodzin dysfunkcyjnych w okresie wakacji oraz w czasie ferii zimowych,
- prowadzenie działalności wydawniczej, rozpowszechnianie wśród mieszkańców gminy materiałów związanych z problematyką alkoholową,
- prowadzenie działalności edukacyjnej dotyczącej problemów alkoholowych i narkomanii szczególnie z dziećmi i młodzieżą szkolną, nauczycielami oraz rodzicami,
- prowadzenie szkoleń dla członków GKRPA, pracowników GOPS-u oraz sprzedawców napojów alkoholowych,
- analizowanie na bieżąco sytuacji w zakresie zagrożeń alkoholizmem oraz kontrola skuteczności podejmowanych działań,
- finansowanie udziału w ogólnopolskich programach profilaktycznych oraz happeningów profilaktycznych.

Zadaniem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest także podejmowanie działań zobowiązujących osoby uzależnione do leczenia odwykowego. Cel ten należy osiągnąć przez:

- działający **Zespół Interwencyjno-Motywacyjny Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, którego zadaniem jest prowadzenie rozmów z osobami nadużywającymi i już uzależnionymi od alkoholu w celu nakłonienia do ograniczenia spożycia alkoholu bądź podjęcia leczenia odwykowego,
- w przypadkach trudnych, kierowanie osób uzależnionych na badania psychiatryczne, psychologiczne w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia i kierowanie wniosków o przymusowe leczenie odwykowe do Sądu,
- wspieranie lecznictwa odwykowego.

Kontynuowana jest także działalność **Punktu Konsultacyjnego** przy Urzędzie Gminy w Kikole (prowadzonego przez wykwalifikowanego terapeutę) dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz ofiar przemocy.

Zgodnie z danymi Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Społecznych w Kikole zawartymi w tabeli 20:

- w 2013 roku udzielono 5 porad prawnych – o 2 więcej niż w roku poprzednim,
- w 2013 roku liczba udzielonych porad psychologicznych wyniosła 48 i była czterokrotnie wyższa niż w roku 2009,
- w latach 2009-2013 liczba osób zgłoszonych na Komisję była taka sama jak liczba udzielonych porad psychologicznych oraz liczba osób korzystających z różnych form terapii,
- na Komisję zgłosiły się wszystkie osoby, które otrzymały wezwanie,
- w 2013 roku 4 osoby podjęły dobrowolne leczenie,
- w latach 2009-2013 o 51% zwiększyła się liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach, zaś o 50% zwiększyła się liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku.

Tabela 20. Uzależnienia alkoholowe na terenie Gminy Kikół

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba udzielonych porad prawnych	3	2	3	3	5
Liczba udzielonych porad psychologicznych	12	12	17	35	48
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	12	12	17	35	48
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	12	12	17	30	48
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie	3	1	1	3	4
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	0	0	0	0	1

Liczba osób korzystających z różnych form terapii	12	12	17	35	48
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	100	150	150	151	151
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	100	150	150	151	150

Źródło: Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Społecznych w Kikole

NARKOMANIA

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) i dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

O problemie narkomanii niechętnie informują pedagodzy czy rodzice osób uzależnionych lub zażywających narkotyki. Problem ten na terenie Gminy Kikół jest trudny do ustalenia i brak jest danych dotyczących istnienia i skali zjawiska na terenie Gminy.

Komisariat Policji w Kikole w 2008 roku odnotował jedno zdarzenie związane z zatrzymaniem osoby za posiadanie środków odurzających. Z informacji uzyskanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że bezpośrednio narkomania była powodem udzielenia pomocy w jednej rodzinie. Analiza ankiety przeprowadzonej wśród uczniów wykazała, że 89,4% młodzieży nie zażywała narkotyków, natomiast 10,6% przyznaje się do kontaktu z narkotykami. Zadziwiający jest wysoki wskaźnik respondentów którzy twierdzą, że ktoś z ich bliskich lub znajomych w jakiś sposób obcował z narkotykami. Duża grupa osób 75,6% uważa, że narkotyki raczej nie są łatwo dostępne w szkole lub po prostu nic o tym nie wie. Odmiennego zdania jest 24,4% badanej zbiorowości. Wyniki badań wskazują, że 39,9% uczniom zdarzyło się odmówić wzięcia narkotyku, 60,1% deklaruje, że nikt im nie składał takiej propozycji. Ankietowani uczniowie (45,2%) mają przekonanie, że nawet sporadyczne zażywanie narkotyków jest groźne, jednak 12,9% osób twierdzi, że nie jest to groźne dla zdrowia. Brak zdania w tej kwestii wyraziło 41,9% badanych. Według małej grupy respondentów narkotyki są atrakcyjne dla młodych ludzi, ponieważ można się poczuć kimś innym, lepszym, ciekawszym.

Po przeanalizowaniu wyników badań można przyjąć, że zagrożenie problemem narkomanii na terenie Gminy Kikół jest niewielkie, ale nie można powiedzieć, że problem nie istnieje.

Przeciwdziałaniem w zakresie narkomanii zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odpowiedzialna za stworzenie „Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii”. Podstawowym celem programu jest ograniczenie używania narkotyków oraz związanych z tym problemów. Cel ten realizowany jest przez:

- ograniczenie tempa wzrostu rozpowszechniania używania narkotyków;
- ograniczenie tempa wzrostu przestępczości związanej z używaniem narkotyków;
- ograniczenie zakażeń HIV, HCV i innych chorób związanych z używaniem narkotyków;
- ograniczanie liczby zgonów wynikających z używania narkotyków;
- utrzymanie poprawy stanu zdrowia u osób poddawanych leczeniu i rehabilitacji.

3.2.4. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się na podstawie tzw. kryterium dochodowego. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie kryterium dochodowego. Podstawowym powodem ubóstwa jest bezrobocie. Zjawisko ubóstwa najbardziej widoczne jest w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (innych niż renta i emerytura).

Tabela 21. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Kikole z powodu ubóstwa

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba rodzin	133	136	116	143	146
Liczba osób w tych rodzinach	395	398	337	348	321

Źródło: Dane GOPS w Kikole

Osoby dotknięte ubóstwem w 2013 roku stanowiły zaraz po osobach bezrobotnych, najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Kikole. Na przestrzeni lat 2009 – 2013 liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa ulegała wahaniom. Ostatecznie, w 2013 roku, w porównaniu do roku 2009, liczba rodzin objętych pomocą zwiększyła się o 9,8%.

3.2.5. Bezdomność

W 2013 roku na terenie Gminy Kikół odnotowano 1 przypadek bezdomności. Najwięcej osób bezdomnych odnotowano w 2011 roku. Osobami bezdomnymi byli mężczyźni.

W związku z tak małym zasięgiem tego negatywnego zjawiska społecznego należy uznać, że problem bezdomności na terenie Gminy Kikół ma marginalne znaczenie.

Tabela 22. Bezdomni na terenie Gminy Kikół w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba osób bezdomnych, w tym:	4	1	9	0	1
- mężczyźni	4	1	9	0	1

Źródło: Dane GOPS w Kikole

3.2.6. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można najogólniej określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Do najczęstszych przyczyn przemocy należą: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni.

W Gminie Kikół funkcjonują następujące instytucje, których działanie związane jest z zapobieganiem i zwalczaniem przemocy w rodzinie:

- **Gmina**

Zadania związane z udzieleniem rodzinom, w których występuje problem alkoholowy, pomocy psychologicznej, prawnej, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie są zadaniami własnymi gminy i realizowane będą przez Gminną Komisję Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi. Do ich zadań należy inicjowanie działań w zakresie zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz podejmowanie czynności zmierzających do poddania się leczeniu.

- **Policja**

Policja jest zobowiązana do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. To właśnie policjanci najczęściej interweniują bezpośrednio w sytuacji przemocy w rodzinie. Policja jest jedyną instytucją, która może interweniować przez całą dobę, dlatego też w przypadku wystąpienia przemocy, zapewnia ofiarom doraźne bezpieczeństwo, informuje ofiary o przysługujących prawach i możliwościach i miejscach uzyskania pomocy.

- **Ośrodek Pomocy Społecznej**

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kikole realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy, współpracuje z Policją, pedagogiem, kuratorami sądowymi oraz z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której członkiem jest pracownik socjalny. Współpraca dotyczy

interwencji i wzajemnego wsparcia, a także monitorowania problemu w środowiskach przez pracowników socjalnych. Pracownik socjalny w ramach swoich obowiązków powinien:

- przeprowadzić wywiad środowiskowy, umożliwiający diagnozę sytuacji,
- przygotować plan pomocy,
- udzielić pomocy finansowej, prawnej i psychologicznej,
- w przypadku stwierdzenia przemocy, skierować do odpowiednich instytucji zajmujących się przemocą, umieścić w schronisku oraz za zgodą osoby poszkodowanej zwrócić się do policji o pomoc,
- prowadzić „Niebieską Kartę”.

• Służba zdrowia

Zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta, a ponieważ przemoc często towarzyszą wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego i zawsze występują uszkodzenia zdrowia psychicznego, dlatego też zjawisko przemocy w rodzinie kwalifikuje się do zakresu objętego świadczeniami zdrowotnymi. Lekarz ma obowiązek poinformowania władz o określonych okolicznościach, czyli o podejrzeniu wystąpienia przestępstwa. Może również wydać zaświadczenie o odniesionych obrażeniach (obdukcja), podać informacje o możliwościach szukania pomocy.

• Szkoły Podstawowe i Gimnazjum

Pełnią one funkcję edukacyjną oraz są wsparciem dla rodziców w wychowaniu dziecka.

Pomocą ofiarom przemocy domowej na terenie Gminy Kikół (oprócz ww. jednostek), zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Zespół jest jednym z elementów budowania lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, którego celem jest stworzenie jednolitego silnego frontu oddziałującego zarówno na osobę doznającą jak i stosującą przemoc oraz spójnego przepływu informacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz pomocy rodzinie. W skład zespołu d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wchodzi:

- przedstawiciel Urzędu Gminy,
- przedstawiciel Policji,
- przedstawiciel Ośrodka Pomocy Społecznej,
- przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- pedagog szkolny,
- przedstawiciel służby zdrowia.

Na terenie Gminy Kikół realizowany jest „*Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kikół na lata 2012-2016*”. Celem głównym Programu jest zmniejszenie

zjawiska przemocy wśród mieszkańców Gminy Kikół poprzez zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy oraz inicjowanie i wywieranie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

W rodzinach dotkniętych problemem przemocy prowadzona jest szeroko rozumiana praca socjalna obejmująca między innymi kierowanie wniosków do prokuratury, sądu rodzinnego, do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, stały kontakt z policją, kuratorami sądowymi, placówkami oświatowymi. Ofiary przemocy są kierowane na terapię psychologiczną oraz mediacyjną, jak również kierowane są do placówek poradnictwa specjalistycznego, otrzymują pomoc materialną w miarę potrzeb.

3.2.7. Przestępczość

O bezpieczeństwo na terenie Gminy Kikół dbają funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Lipnie.

Brak jest aktualnych danych dotyczących liczby przestępstw popełnionych na terenie Gminy w ostatnich 5 latach. Należy jednak podkreślić, że w związku z typowo wiejskim charakterem Gminy, przestępczość w postaci rozbojów, kradzieży i włamań, ma tu charakter marginalny. Najczęściej dochodzi do zatrzymania kierowców pod wpływem alkoholu.

3.2.8. Osoby starsze

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne jak i społeczne. Pierwsze z tych pojęć traktowane jest jako zjawisko, faza życiowa, drugie natomiast jest procesem.

Za podstawowe cechy starości uważa się: znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie samodzielności życiowej, stopniowe nasilenie się zależności od otoczenia.

Najważniejszymi problemami osób starszych są: samotność, choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności. Wszechobecny „kult młodości” prowadzi do marginalizacji osób starszych jako zbiorowości i stopniowego eliminowania ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego.

Według danych epidemiologicznych, ok. 95% Polaków starzeje się w sposób niefizjologiczny, wraz z wiekiem pojawia się niedołężność, niedowidzenie, głuchota, otępienie, niesprawność ruchowa.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 r. ż. – wiek podeszły (tzw. wczesna starość);
- 75 – 90 r. ż. – wiek starczy (tzw. późna starość);
- 90 r. ż. i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Z danych GUS wynika, że w 2012 roku w Gminie Kikół mieszkało 1 296 osób starszych. Większość z tych osób stanowiły kobiety – 58,6%, których liczebność przeważała w każdej analizowanej grupie wiekowej.

Tabela 23. Osoby starsze na terenie Gminy Kikół w 2012 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
60-64 lata	416	196	220
65-69 lat	265	127	138
70-74 lata	196	83	113
75-79 lat	176	66	110
80-84 lata	142	45	97
Powyżej 85	101	19	82
Razem	1 296	536	760

Źródło: Dane GUS

3.3. Wyniki badania ankietowego

W kwietniu 2014 r. przeprowadzono ankietę wśród mieszkańców Gminy Kikół w celu zdiagnozowania sytuacji społecznej Gminy.

Ankieta składała się z 16 pytań zamkniętych dotyczących strefy społecznej oraz z pytania otwartego, w którym poproszono ankietowanych o wskazanie konkretnych propozycji działań w celu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom na terenie Gminy w następujących obszarach: wsparcie ubogich, poprawa sytuacji niepełnosprawnych, poprawa dostępu do służby zdrowia, działania na rzecz osób starszych, bezpieczeństwo.

Wyniki przeprowadzonej ankiety zostały wykorzystane do zdefiniowania konkretnych celów strategicznych i operacyjnych w wyznaczonych obszarach priorytetowych, tj. osoby bezrobotne, osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, osoby niepełnosprawne, osoby starsze i chore.

3.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- SZANSE - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska.
- ZAGROŻENIA - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- MOCNE STRONY - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- SŁABE STRONY - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W jednej prezentowane są mocne i słabe strony gminy, w drugiej zaś szanse i zagrożenia. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 24. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> zapewniony dostęp do podstawowej służby zdrowia; zapewniony dostęp do oświaty (w tym do publicznego przedszkola); kompetentne i sprawne działanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kikole; funkcjonowanie: Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interwencyjno-Motywacyjnego Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych możliwość skorzystania z konsultacji z terapeutą dla osób uzależnionych od alkoholu; dzięki działalności Punktu Konsultacyjnego przy Urzędzie Gminy w Kikole (prowadzonego przez wykwalifikowanego terapeutę) dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz ofiar przemocy mała liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Kikole ze względu na alkoholizm i przemoc w rodzinie; marginalne zjawisko bezdomności na terenie Gminy; spadek bezrobocia na terenie Gminy; wzrost liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy; 	<ul style="list-style-type: none"> brak ośrodka realizującego zadania z zakresu kultury i sportu, co ogranicza możliwości spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży; wysoki odsetek osób dotkniętych ubóstwem, bezrobociem i niepełnosprawnością wśród beneficjentów GOPS; wzrost bezrobocia na terenie Gminy wśród absolwentów i osób młodych z wykształceniem średnim i wyższym; duży udział kobiet w grupie bezrobotnych. wzrost liczby beneficjentów pomocy GOPS w Kikole z tytułu ubóstwa i bezrobocia; występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług; brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury społecznej; brak mieszkań socjalnych; brak odpowiedniej oferty dla osób starszych powodującej ich aktywizację.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne Gminy stwarzające warunki do rozwoju przedsiębiorczości na tym terenie. Środki finansowe z PFRON. Możliwość pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej na wspieranie osób wykluczonych społecznie. Rozwój samopomocowych grup wsparcia oraz organizacji pozarządowych. Prospołeczna polityka państwa. Otwartość instytucji samorządowych na współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej. Dostosowanie profilów kształcenia młodzieży w szkołach ponadgimnazjalnych i uczelniach wyższych do potrzeb rynku pracy. Rosnąca w społeczeństwie świadomość zagrożeń w wyniku różnego rodzaju uzależnień. 	<ul style="list-style-type: none"> Negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych, brak motywacji młodzieży do kształcenia i atrakcyjnych propozycji zagospodarowania czasu wolnego. Bariery ograniczające podjęcia pracy: wiek, doświadczenie, słaba oferta zatrudnienia dla absolwentów szkół. Ograniczone środki finansowe z budżetu Państwa na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej. Brak perspektyw dla młodzieży i osób wykształconych i jej emigracja zarobkowa. Systematyczny spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym i narastający proces starzenia się społeczeństwa. Niedostateczny dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej. Obojętność środowiska na zagrożenia i problemy społeczne, szczególnie w małych

<ul style="list-style-type: none">• Postępujący rozwój infrastruktury pomocy społecznej.• Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych.	społecznościach lokalnych.
---	----------------------------

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli analizy SWOT, wiele zagrożeń dla rozwoju Gminy Kikół dotyczy szeroko rozumianej polityki społecznej. Zjawiska takie jak bezrobocie i ubóstwo z jednej strony są wynikiem określonych procesów społeczno-gospodarczych, z drugiej zaś same potrafią generować nowe problemy w postaci uzależnień czy przemocy w rodzinie. Ich rozwiązanie wymaga kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej, o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny. Dlatego też w proponowanych działaniach położono duży nacisk na profilaktykę, działania edukacyjne i terapeutyczne.

4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza zawiera informacje o potrzebach, problemach i zasobach danej społeczności lokalnej, które:

- wynikają z analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach (z diagnozy sytuacji społecznej),
- uwzględniają tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w jakim będzie realizowana strategia, czyli lat 2014-2020.

4.1. Prognoza demograficzna

Prognoza demograficzna została opracowana w oparciu o *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035* opracowaną przez GUS.

PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO

Na podstawie *Prognozy dla terenów wiejskich powiatu lipnowskiego na lata 2011-2035* opracowanej przez GUS prognozuje się, że w latach 2014-2020 liczba urodzeń żywych będzie malała szybciej niż liczba zgonów. Tym samym, przyrost naturalny na terenie Gminy będzie mały, a od 2016 roku przyjmie wartości ujemne. Ujemny przyrost naturalny będzie m.in. jedną z przyczyn spadku liczby ludności na terenie Gminy Kikół w kolejnych latach.

Tabela 25. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Kikół do 2020 roku

Lata	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
2014	75	74	1
2015	75	74	0
2016	73	74	-1
2017	72	74	-2
2018	71	74	-3
2019	69	74	-5
2020	67	74	-6

Źródło: Opracowanie własne

PROGNOZA SALDA MIGRACJI

Zgodnie z prognozą do 2020 roku, saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w Gminie Kikół w całym analizowanym okresie będzie ujemne i w całym prognozowanym okresie pozostanie niezmiennie.

Tabela 26. Prognoza salda migracji w Gminie Kikół do 2020 roku

Lata	napływ	odpływ	saldo migracji
2014	51	67	-16
2015	50	66	-16
2016	49	65	-16
2017	47	63	-16
2018	44	60	-16
2019	41	57	-16
2020	41	57	-16

Źródło: Opracowanie własne

PROGNOZA LUDNOŚCI

Na podstawie prognozy salda migracji i przyrostu naturalnego przyjęto prognozę liczby mieszkańców Gminy Kikół. W latach 2014 – 2020, ze względu na ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji wewnętrznych, liczba mieszkańców Gminy będzie systematycznie malała.

Tabela 27. Prognoza liczby ludności Gminy Kikół

Lata	saldo migracji	przyrost naturalny	liczba mieszkańców Gminy Kikół
2014	-16	1	7 309
2015	-16	0	7 293
2016	-16	-1	7 276
2017	-16	-2	7 258
2018	-16	-3	7 239
2019	-16	-5	7 218
2020	-16	-6	7 196

Źródło: Opracowanie własne

PROGNOZA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na tę strukturę zmiany w rozmiarach migracji zagranicznych definitywnych, czyli migracji na pobyt stały, a szczególnie emigracji.

Z analizy danych w tabeli 28 wynika, że w latach 2014-2020 w Gminie Kikół zmniejszy się liczba ludności w wieku produkcyjnym na korzyść ludności w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa Gminy. Zmiany te będą powodowały zmniejszenie się podaży siły roboczej na lokalnym rynku pracy, wpłyną na system finansów publicznych – wzrosną koszty opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi oraz będą bodźcem do rozwoju aktywności zawodowej osób w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym pozostanie na podobnym poziomie, co w dłuższej perspektywie wpłynie korzystnie na utrzymanie na obecnym poziomie istniejących placówek szkolnych.

Tabela 28. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Kikół do 2020 roku

Grupa wiekowa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4 lata	469	465	460	454	447	439	430
5-9 lat	452	459	463	462	460	457	453
10-14 lat	420	413	415	422	436	447	454
15-19 lat	500	480	450	424	400	389	382
20-24 lata	585	567	549	527	514	483	464
25-29 lat	583	565	560	563	549	545	530
30-34 lata	547	566	568	556	543	534	516
35-39 lat	506	500	500	513	525	527	544
40-44 lata	479	488	493	493	501	504	499
45-49 lat	457	456	469	476	475	476	485
50-54 lata	452	450	440	440	439	446	445
55-59 lat	510	500	483	462	452	439	436
60-64 lata	425	438	453	469	475	480	470
65-69 lat	304	335	350	362	372	387	399
70-74 lata	192	191	207	222	245	267	295
75-79 lat	174	169	163	159	156	154	153
80-84 lata	141	136	133	130	127	120	117
Powyżej 85	114	118	120	123	123	125	123
Razem	7 309	7 293	7 276	7 258	7 239	7 218	7 196
Prognoza ludności wg ekonomicznych grup wieku							
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1 341	1 336	1 338	1 338	1 343	1 343	1 337
Ludność w wieku produkcyjnym	4 620	4 571	4 512	4 454	4 397	4 343	4 301
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1 349	1 387	1 426	1 466	1 498	1 533	1 558

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

PROGNOZA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Wzrost poziomu wykształcenia jest jednym z czynników określających rozwój społeczeństwa. W ciągu dziewięciu lat dzielących spisy powszechne obserwuje się dynamiczne zmiany, które wpłynęły w sposób znaczący na zmianę struktury ludności według poziomu wykształcenia.

Zachowanie trendów dążenia społeczeństwa do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwala sądzić, że dane dotyczące poziomu wykształcenia z roku na rok będą ulegały poprawie. Zjawisko będzie dotyczyło przede wszystkim osób z wykształceniem średnim, które będą dążyły do uzyskania tytułu licencjata, inżyniera lub magistra, w marginalny sposób osób starszych z wykształceniem podstawowym.

4.2. Prognoza zmian

W rezultacie podjętych działań ujętych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Kikół w latach 2014-2020” przewiduje się wzrost zaufania mieszkańców do instytucji pomocowych, wzrost aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców Gminy

Kikół oraz zmniejszenie zasięgu występujących na jej terenie problemów społecznych, które zostały szczegółowo scharakteryzowane w rozdziale 3.2. niniejszej Strategii.

W tabeli 29 zostały przedstawione prognozowane zmiany problemów społecznych, które w sposób szczególny są widoczne i odczuwalne na terenie Gminy Kikół, i które jednocześnie stały się podstawą do zdefiniowania celów strategicznych.

Tabela 29. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy Kikół w wyniku realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby osób bezrobotnych, – wzrost liczby miejsc pracy w wyniku powstawania nowych podmiotów gospodarczych, – poprawa dostępu usług świadczonych przez PUP, – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie.
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> – poprawę warunków życia mieszkańców Gminy Kikół, – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym, – zwiększenia dostępu do rynku pracy.
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych, – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych, – utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy (dla 50 osób), – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych, – wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, – zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej dla osób starszych, – wzrost aktywności seniorów poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych, w tym tworzenie domów pomocy społecznej, – rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.

Źródło: Opracowanie własne

Wprowadzone zmiany zostaną osiągnięte poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających dla dobra mieszkańców Gminy Kikół w zakresie pomocy społecznej. W ramach tej współpracy

realizowane będą liczne programy pomocowe skierowane do konkretnych grup dotkniętych problemami społecznymi.

5. Cele strategiczne projektowanych zmian

Przeprowadzona diagnoza społeczna, zwłaszcza w zakresie problemów społecznych, a także prognoza zmian w zakresie objętym strategią, pozwoliły na określenie **celu głównego** niniejszej Strategii, którym jest:

**„POPRAWA JAKOŚCI I WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY KIKÓŁ ZAGROŻONYCH
Z RÓŻNYCH PRZYCZYŃ WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM ORAZ ICH AKTYWIZACJA I INTEGRACJA
Z POZOSTAŁYMI MIESZKAŃCAMI GMINY.”**

Tak sformułowany cel główny obejmuje wszystkie obszary problemowe niniejszej Strategii i adresowany jest do wszystkich obecnych jak i potencjalnych mieszkańców Gminy Kikół, których warunki i poziom życia odbiegają od przeciętnego.

W oparciu o dokonaną analizę SWOT, dotychczasowe doświadczenia pracowników GOPS w Kikole oraz rzeczywiste potrzeby społeczne, wytypowano 4 **obszary priorytetowe**:

- I. **Osoby bezrobotne.**
- II. **Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym.**
- III. **Osoby niepełnosprawne.**
- IV. **Osoby starsze i chore.**

Dla każdego z ww. obszarów wyznaczono **cel strategiczny**, które ułatwią realizację celu głównego.

Cel strategiczny 1. Zmniejszanie bezrobocia i łagodzenie jego skutków na terenie Gminy Kikół.

Cel strategiczny 2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Kikół dotkniętych ubóstwem.

Cel strategiczny 3. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.

Cel strategiczny 4. Zapewnienie wsparcia osobom starszym i chorym oraz ich aktywizacja.

6. Kierunki niezbędnych działań

Aby móc skutecznie realizować Strategię, konieczne jest wskazanie niezbędnych działań w ramach zdefiniowanych celów strategicznych. Działania te zostały zapisane w postaci celów operacyjnych.

Tabela 30. Kierunki niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań
<p>Cel strategiczny 1. Zmniejszanie bezrobocia i łagodzenie jego skutków na terenie Gminy Kikół.</p>	<p>1.1. Organizowanie i realizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. 1.2. Organizowanie wspólnie z PUP w Lipnie zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych. 1.3. Organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych. 1.4. Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.</p>
<p>Cel strategiczny 2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Kikół dotkniętych ubóstwem</p>	<p>2.1. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom ubogim. 2.2. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji, kompetencji zawodowych i społecznych. 2.3. Włączenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do aktywnych form wsparcia prowadzonych przez GOPS w Kikole.</p>
<p>Cel strategiczny 3. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.</p>	<p>3.1. Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi. 3.2. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej na terenie Gminy. 3.3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. 3.4. Udzielenie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą. 3.5. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji. 3.6. Zapewnienie aktywnego udziału osobom niepełnosprawnym w życiu kulturalno-społecznym Gminy. 3.7. Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy.</p>
<p>Cel strategiczny 4. Zapewnienie wsparcia osobom starszym i chorym oraz ich aktywizacja.</p>	<p>4.1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych i chorych. 4.2. Zwiększenie udziału seniorów w rekreacji, kulturze i wypoczynku. 4.3. Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb seniorów. 4.4. Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom i osobom chorym.</p>

Źródło: Opracowanie własne

7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe

Sposób realizacji Strategii

Realizacja postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest obowiązkiem władzy wykonawczej gminy, a więc Wójta Gminy Kikół. Dysponuje on niezbędnym w tym celu aparatem wykonawczym. We wprowadzaniu w życie poszczególnych celów

czynnie uczestniczyć będą przede wszystkim pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kikole, którzy realizują zadania własne gminy właśnie w zakresie pomocy społecznej.

Ponadto, w realizacji strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji:

- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności przy PCPR;
- Powiatowego Urzędu Pracy;
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Komendy Powiatowej Policji w Lipnie,
- organizacji pozarządowych, innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego,
- kościoła, związków wyznaniowych, społeczności lokalnej,
- policji,
- placówek oświatowych,
- placówki służby zdrowia.

Niniejsza Strategia będzie również wdrażana poprzez realizację gminnych programów i projektów realizowanych przez ww. podmioty i instytucje współdziałające na poziomie gminy. Do najważniejszych programów i narzędzi służących wdrożeniu Strategii należy zaliczyć:

- gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- gminny program przeciwdziałania narkomanii,
- gminny program wspierania rodziny,
- programy i projekty związane z przeciwdziałaniem bezrobociu i aktywizacją zawodową mieszkańców, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Działania określone w niniejszej Strategii mogą być realizowane na różnych poziomach - począwszy od samodzielnej realizacji działania przez GOPS lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską, aż po zlecenie realizacji zadań publicznych podmiotom zewnętrznym w trybie określonym przepisami prawa.

Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami strategii, oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celu głównego strategii.

Ramy finansowe Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Kikół” obejmują lata 2014-2020, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy finansowane z jej dochodów;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszy krajowych (PFRON);
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

8. Wskaźniki realizacji działań

W celu śledzenia postępów w realizacji strategii będzie ona na bieżąco monitorowana. Monitorowanie pozwoli z jednej strony na ocenę oczekiwanych wyników już przyjętych zadań, jak i ewentualne korekty w tych zadaniach. Strategia z założenia jest dokumentem otwartym, natomiast jej materia (rzeczywistość społeczna) podlega ciągłym zmianom. Dlatego też konieczne jest elastyczne reagowanie na pojawiające się problemy i wyzwania. Oceny tej dokonywać będą pracownicy GOPS w Kikole.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągania celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Wskaźnikiem realizacji celów strategicznych będzie nie tylko zmniejszająca się ilość świadczeniobiorców oraz zmniejszanie się strumienia środków na bezpośrednie wsparcie najbardziej potrzebujących, ale przede wszystkim poziom zadowolenia mieszkańców Gminy Kikół z jakości życia na terenie Gminy. Jakość życia na terenie Gminy będzie z kolei weryfikowana na podstawie mierników zawartych w tabeli 31.

Tabela 31. Wskaźniki realizacji działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
<p>Cel strategiczny 1. Zmniejszanie bezrobocia i łagodzenie jego skutków na terenie Gminy Kikół.</p>	<p>1.1. Organizowanie i realizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu.</p> <p>1.2. Organizowanie wspólnie z PUP w Lipnie zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych.</p> <p>1.3. Organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych.</p> <p>1.4. Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych projektów - liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób bezrobotnych - liczba przekwalifikowanych osób bezrobotnych - liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach - liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych - liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych - liczba osób bezrobotnych, które znalazły zatrudnienie - liczba osób bezrobotnych, którym udzielono wsparcia w znalezieniu pracy
<p>Cel strategiczny 2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Kikół dotkniętych ubóstwem</p>	<p>2.1. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom ubogim.</p> <p>2.2. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji, kompetencji zawodowych i społecznych.</p> <p>2.3. Włączenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do aktywnych form wsparcia prowadzonych przez GOPS w Kikole.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin ubogich, którym udzielono wsparcia - wysokość udzielonego wsparcia finansowego - liczba osób objętych wsparciem - liczba osób, które nabyły nowe kwalifikacje i kompetencje zawodowe - liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia
<p>Cel strategiczny 3. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.</p>	<p>3.1. Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>3.2. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej na terenie Gminy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia psychologicznego i społecznego - liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, którym udzielono wsparcia psychologicznego i społecznego - liczba udzielonych porad psychologicznych - liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zniesiono bariery architektoniczne

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KIKÓŁ
W LATACH 2014-2020

	<p>3.3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.</p> <p>3.4. Udzielenie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą.</p> <p>3.5. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji.</p> <p>3.6. Zapewnienie aktywnego udziału osobom niepełnosprawnym w życiu kulturalno-społecznym Gminy.</p> <p>3.7. Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach - liczba osób niepełnosprawnych, które uzyskały zatrudnienie w wyniku odbytych szkoleń - liczba rodzin z osobą niepełnosprawną, którym udzielono wsparcia finansowego - liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia finansowego - wysokość udzielonego wsparcia finansowego - liczba ofert w zakresie dostępu do rehabilitacji skierowanych do osób niepełnosprawnych przez Gminę - liczba imprez kulturalnych, w których udział mogą brać osoby niepełnosprawne - liczba utworzonych Środowiskowych Domów Samopomocy - liczba podopiecznych w Środowiskowych Domach Samopomocy
<p>Cel strategiczny 4. Zapewnienie wsparcia osobom starszym i chorym oraz ich aktywizacja.</p>	<p>4.1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych i chorych.</p> <p>4.2. Zwiększenie udziału seniorów w rekreacji, kulturze i wypoczynku.</p> <p>4.3. Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb seniorów.</p> <p>4.4. Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom i osobom chorym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba pielęgniarek środowiskowych - liczba mieszkań chronionych - liczba ośrodków oferujących pomoc osobom starszym - liczba ofert kulturalnych skierowanych do osób starszych - liczba ofert w zakresie aktywnego wypoczynku skierowana do osób starszych - liczba punktów rehabilitacyjnych - liczba punktów opieki medycznej na terenie Gminy - liczba zgłoszonych wolontariuszy - liczba osób starszych, którym udzielono pomocy w ramach wolontariatu - liczba osób chorych, którym udzielono pomocy w ramach wolontariatu

Źródło: Opracowanie własne

9. Spis tabel

TABELA 1. LICZEBNOŚĆ GMINY KIKÓŁ Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ.....	7
TABELA 2. STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW GMINY KIKÓŁ W 2012 R.	8
TABELA 3. LICZBA OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM, PRODUKCYJNYM ORAZ POPRODUKCYJNYM W LATACH 2008-2012.....	9
TABELA 4. POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW GMINY KIKÓŁ	10
TABELA 5. POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW POWIATU LIPNOWSKIEGO	10
TABELA 6. MIGRACJE NA POBYT STAŁY GMINNE WG TYPU I KIERUNKU.....	12
TABELA 7. PRZYROST NATURALNY NA TERENIE GMINY KIKÓŁ	12
TABELA 8. URODZENIA ŻYWE I ZGONY NA TERENIE GMINY KIKÓŁ	12
TABELA 9. PODMIOTY GOSPODARCZE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY KIKÓŁ W LATACH 2008-2013	13
TABELA 10. ZASOBY MIESZKANIOWE NA TERENIE GMINY KIKÓŁ	15
TABELA 11. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE TECHNICZNO-SANITARNE [%].....	15
TABELA 12. NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLA I SZKOŁY NA TERENIE GMINY KIKÓŁ	17
TABELA 13. RZECZYWISTA LICZBA OSÓB I RODZIN OBJĘTA POMOCĄ GOPS W KIKOLE W 2013 ROKU.....	21
TABELA 14. TYPY RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ GOPS W KIKOLE W 2013 ROKU	22
TABELA 15. ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH GMINY KIKÓŁ (STAN NA DZIEŃ 31.12.2013 R.)	23
TABELA 16. LICZBA BENEFICJENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ OFEROWANEJ PRZEZ GOPS W KIKOLE	24
TABELA 17. STRUKTURA BEZROBOCIA NA TERENIE GMINY KIKÓŁ W LATACH 2009-2013.....	25
TABELA 18. CHARAKTERYSTYKA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY KIKÓŁ	25
TABELA 19. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ GOPS W KIKOLE Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	27
TABELA 20. UZALEŻNIENIA ALKOHOLOWE NA TERENIE GMINY KIKÓŁ	29
TABELA 21. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ GOPS W KIKOLE Z POWODU UBÓSTWA.....	31
TABELA 22. BEZDOMNI NA TERENIE GMINY KIKÓŁ W LATACH 2009-2013.....	32
TABELA 23. OSOBY STARSZE NA TERENIE GMINY KIKÓŁ W 2012 R.....	35
TABELA 24. ANALIZA SWOT	37
TABELA 25. PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO W GMINIE KIKÓŁ DO 2020 ROKU	39
TABELA 26. PROGNOZA SALDA MIGRACJI W GMINIE KIKÓŁ DO 2020 ROKU	39
TABELA 27. PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI GMINY KIKÓŁ	40
TABELA 28. PROGNOZA STRUKTURY WIEKOWEJ MIESZKAŃCÓW GMINY KIKÓŁ DO 2020 ROKU	41
TABELA 29. PROGNOZA ZMIAN PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KIKÓŁ W WYNIKU REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	42
TABELA 30. KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ.....	44
TABELA 31. WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ.....	47

10. SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. STRUKTURA LUDNOŚCI GMINY KIKÓŁ WEDŁUG PŁCI.....	8
WYKRES 2. MIGRACJE W GMINIE KIKÓŁ	11
WYKRES 3. STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ NA TERENIE GMINY KIKÓŁ W 2013 R. WG SEKCJI PKD 2007	14

11. Spis rysunków

Rysunek 1. Gmina Kikół na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu lipnowskiego..... 6

WÓJT
Józef Predenkiewicz